

IRANONOVO HLEDÁNÍ

Do žulového města Telothu dorazil mladík ověncený révou; zlatý vlas se mu leskl myrhou a jeho purpurové roucho bylo rozedráno hložími hory Sidrak, jež se tyčí za starodávným kamenným mostem. Obyvatelé Telothu jsou zachmuření a neúprosní a přebývají v hranatých obydlích; nevlídně se tázali cizince, odkud přichází a jaké je jeho jméno a osudy. A mladík odpověděl:

„Mé jméno je Iranon a pocházím z Airy, vzdáleného města, jež si pamatuji jen matně, ale které hledám a toužím znovu najít. Zpívám písně, které jsem se v tom dalekém městě naučil, a mým posláním je tvořit krásu z věcí, jež si pamatujeme z dětství. Mým bohatstvím jsou útržky vzpomínek, sny, jakož i naděje, že budu opět zpívat v zahradách, když měsíc něžně září a západní vítr rozechvívá poupata lotosů.“

Když Telothští uslyšeli jeho slova, začali si mezi sebou šeptat; neboť v žulovém městě sice nezní zpěv ani smích, ale i ti neuprosní lidé na jaře občas utkví pohledem na Karthijských horách a myslí na loutny vzdáleného města Oonai, o nichž vyprávějí cestovatelé. Vzpomněli si na to a rozkázali cizinci, aby zůstal a zazpíval na náměstí před Mlinskou věží, přestože se jim nelíbila barva jeho otrhaného šatu ani myrha, kterou měl ve vlasech, ani jeho révový vínek, ani mládí znějící v jeho zlatém hlase. Večer Iranon pozvedl svůj hlas ke zpěvu; a zatímco zpíval, jeden starec poklekl k modlitbě a jakýsi slepec zvolal, že vidí nad pěvcovou hlavou svatozář. Ale většina Telothských zívala nudou, někteří si z něj tropili žerty a jiní šli spát, neboť Iranon nezpíval o ničem užitečném, jen o svých vzpomínkách, snech a nadějích.

„Vzpomínám na soumrak, na měsíc, na něžné písně a na okno, u něhož mě zkolébávali ke spánku. Za oknem byla ulice, z níž se linulo zlatavé světlo a na mramorových domech tam tančily stíny. Vzpomínám na čtverec měsíčního světla na podlaze, jež se nepodobalo žádnému jinému světlu, a na přízraky, které tančily v paprscích lunny, když mi matka zpívala. A také vzpomínám na jasné, ranní slunce nad horami zářícími všemi barvami léta, a vzpomínám na nádheru květů, zrozených v jižním větru, který rozezpíval stromy.

Ó Airo, město z mramoru a berylu, jak mnohé jsou tvé půvaby! Miloval jsem nadevše teplé, voňavé háje nad Nithrou, průzračnou jako sklo, a vodopády říčky Kra, jež se vinula svěže zeleným údolím. V těch hájích a údolích vily děti věnce a vzájemně se jimi obdarovávaly. A za úsvitu jsem pod eukalyptovým stromem na úbočí hory snil podivné sny, hledě na světla města pod sebou a na křivolakou Nithru, zrcadlící v sobě stuhu z hvězd.

Ve městě byly paláce z barevně žilkovaného mramoru se zlatými kupolemi a malovanými stěnami a zelené zahrady s blankytnými jezírky a fontánami z křišťálu. Často jsem si v těch zahradách hrával, brodil se v jezírkách a lehával a snil pod stromy, mezi bledými květy. Někdy jsem při západu slunce vystoupal dlouhou příkrou ulicí na otevřené prostranství k citadele a shlížel odtud na Airu, kouzelné město z mramoru a berylu, skvoucí se v rouchu ze zlatých plamenů.

Dlouho jsem tě postrádal, Airo, neboť jsem byl ještě chlapec, když jsme odešli do vyhnanství. Ale můj otec byl tvým vládcem a já se k tobě navrátím, neboť tak je to určeno Osudem. V sedmi zemích jsem tě už hledal a přijde den, kdy budu panovat nad tvými háji a zahradami, ulicemi a paláci a zpívat lidem, již budou vědět, o čem zpívám, a nebudou se posmívat ani odvracet. Neboť já jsem Iranon, bývalý airský princ.“

Té noci Telothští vykážali cizinci místo ve stáji. Ráno přišel archón a poručil mu, aby se odebral do krámků ševce Athoka a stal se jeho učněm.

„Ale já jsem Iranon, pěvec písní,“ namítl mladík, „a ševcovské řemeslo je mi cizí.“

„Každý v Telothu musí pracovat do úmoru,“ odvětil archón, „neboť tak praví zákon.“ Na to Iranon odvětil:

„Pročpak se dřete do úmoru, což nemůžete jen žít a být šťastni? Dřete-li se pouze proto, abyste se pak mohli dřít ještě víc, dojdete-li kdy štěstí? Dřete, abyste žili, ale není snad život obsažen v kráse a písni? A nestrpíte-li mezi sebou zpěváky, jaké je ovoce vaší dřiny? Dřina bez písně se podobá nekonečné úmorné cestě. Nebyla by pak příjemnější smrt?“ Archón se však zachmuřil, ničeho nepochopiv, a vyplísnil cizince:

„Vpravdě jsi podivný mladík a nelíbí se mi tvá tvář

ani tvůj hlas. Promlouváš slovy rouhavými, neboť bohové Telothu učí, že namáhavá práce přináší blahobyť. Naši bohové nám slíbili posmrtný světelný přístav, kde panuje nekonečný odpočinek a křišťálový chlad, kde nebude ničí duch trýzněn myšlenkou a ničí oči sužovány krásou. Jdi tedy k ševci Athokovi, anebo opusť město před slunce západem. Zde musí každý sloužit, a písňe jsou pouhým bláznovstvím.“

Iranon tedy vyšel ze stáje a procházel úzkými kamennými uličkami mezi nevlídnými hranatými domy ze žuly; pátral po kousku zeleně, neboť kolem bylo všechno z kamene.

Lidé se tvářili nerudně; ale na kamenném nábřeží líně se vinoucí řeky Zuro seděl chlapec, smutnými očima hleděl do vody a pásal v ní po zelených kvetoucích ratolestech, které přinášel příval z hor. A chlapec k němu takto promluvil:

„Nejsi ty vskutku ten, o němž mluví archónové, ten, který hledá vzdálené město v půvabném kraji? Jmenuji se Romnod a narodil jsem se z telothské krve, ale nestárnu tak jako ostatní v žulovém městě, denně toužím po teplých krajích a vzdálených zemích plných písní a krásy. Za Karthijskými horami leží Oonai, město louten a tance, o němž si lidé šeptají, že je zároveň nádherné i děsivé. Tam bych odešel, kdybych byl dost starý, abych nezabloudil, a tam bys měl jít i ty, zazpívat a upoutat sluch tamních lidí. Odejďme z Telothu a putujme spolu jarními horami! Ukážeš mi cestu a já budu naslouchat tvým písním vždy zvečera, kdy hvězdy jedna za druhou sesílají sny do duší snilků. A kdoví, může být, že Oonai, město louten a tance, je tvou půvabnou Airou, již hledáš; neboť se proslýchá, že jsi Airu již dlouho nespátřil, a jména se často mění. Putujme do Oonai, ó Iranone se zlatým vlasem, tam lidé

pochopí naše toužení, přivítají nás jako bratry a nikdy se nám nebudou posmívat ani vraštit čelo nad tím, co říkáme.“ A Iranon pravil:

„Budiž tedy, maličký. Jestliže kdokoli v tomto kamenném městě zatouží po kráse, musí ji hledat v horách a za nimi, a já tě tu věru nenechám tesknit u líně se vinoucí řeky Zuro. Nemysli si však, že potěcha a porozumění přebývají hned za Karthijskými horami nebo někde, kam bys došel za den, za rok či za pět let. Věz, že když jsem byl malý jako ty, žil jsem v údolí Narthoském u chladných vod Xari a nikdo tam nepopřál sluchu mým snům. Zařekl jsem se, že až dospěji, odejdu do Sinary na jižním svahu a budu na tržišti zpívat usmívajícím se velbloudářům. Když jsem však přišel do Sinary, shledal jsem, že všichni velbloudáři jsou opilí a obhroublí, a uzřel jsem, že jejich písně se od mých liší; odplul jsem tedy v bárce po Xari do Jarenu, města onyxových zdí. Vojáci v Jarenu se mi vysmáli a vyhnali mne; putoval jsem tedy do mnoha dalších měst. Viděl jsem Stethelos, jenž spočívá pod mohutným vodopádem, a spatřil jsem mokřiny, kde se kdysi rozkládalo město Sarnath. Byl jsem ve městech Thraa, Ilarneku a Kadatheronu na řece Ai plné zákrutů a dlouho jsem přebýval ve městě Olathoe v zemi lomarské. Ale třebaže jsem občas našel posluchače, nebylo jich nikdy dost a já vím, že vítán budu jen v Aiře, městě z mramoru a berylu, v němž kdysi vládl můj otec. Hledejme tedy Airu; ačkoliv by bylo příjemné navštívit i vzdálené, loutnami požehnané Oonai za Karthijskými horami, jež vskutku může být Airou, i když o tom pochybuji. Aira je nad pomyslení krásná a nikdo o ní nemůže vyprávět bez pravého nadšení, zatímco o Oonai si chtivě špitají poháněči velbloudů.“

Při západu slunce Iranon a maličký Romnod opustili Teloth a dlouho putovali zelenými horami i chladivý-

mi lesy. Cesta byla kamenitá a neschůdná a nezdálo se, že by se příliš blížili k Oonai, městu louten a tance; ale vždy po setmění, když vyšly hvězdy, Iranon zpíval o Aiře a jejich půvabech a Romnod naslouchal, takže byli oba svým způsobem šťastni. Živili se ovocem a lesními plody a běhu času si nevšíмали, jistě však uplynulo mnoho let. Romnod už nebyl tak maličký a jeho hlas už nebyl pisklavý, ale hluboký. Iranon se však neměnil a jen si stále zdobil zlatovlasou hlavu révou a vonnými pryskyřicemi, jež nacházel v lesích. A přišel den, kdy se Romnod zdál starší než Iranon, ačkoliv byl sotva malým chlapcem, když ho tenkrát Iranon našel v Telothu, jak pátrá po zelených kvetoucích ratolestech na břehu líně se vinoucí Zuro s břehy z kamene.

A tu jedné noci, když byl měsíc v úplňku, oba poutníci vystoupili na vršek hory a shlédli dolů na myriády světél města Oonai. Venkované jim řekli, že jsou mu nablízku, a Iranon ihned poznal, že to není jeho rodná Aira. Světla města Oonai se nepodobala světlům Airy, byla oslepující a jiskřivá, kdežto airska světla září jemně a čarovně jako měsíční svit na podlaze pod oknem, u něhož kdysi Iranona zkolébávala matka písni ke spánku. Avšak Oonai bylo městem louten a tance, a tak Iranon a Romnod sestoupili po příkrém svahu, aby našli lid, jemuž písňe a sny přinášejí potěšení. A když přibyli do města, našli tam hodovníky ověncené růžemi, kteří plesali a tančili od domu k domu a vykláněli se z oken a balkonů; naslouchali Iranonovým písňím, házeli mu květy a tleskali, když dozpíval. Tu Iranon na okamžik uvěřil, že našel ty, kdož myslí a cítí stejně jako on, přestože toto město se ani zdaleka nemohlo nádherou rovnat jeho Aiře.

Když se rozednilo, Iranon se kolem sebe rozhlédl a pocítil nechuť, neboť oonaiské kupole se netřpytily na slunci zlatem, byly šedé a nevlídné. A lidé oonaiští byli samým

hýřením pobledlí a odulí vínem a vůbec se nepodobali zářivým obyvatelům Airy. Ale protože mu házeli květy a chválili jeho písně, Iranon zůstal a s ním i Romnod, je muž se zalíbily městské radovánky a vpletl si do tmavých kadeří růže a myrtu.

Iranon za noci často zpíval hodovníkům, jinak však zůstával stejný jako dřív, zdobil se jen horskou révou a vzpomínal na mramorové ulice Airy a na Nithru, průzračnou jako sklo. Zpíval v síních samotného monarchy, zdobených freskami, na křišťálovém pódiu nad zrcadlovou podlahou, a zpívaje kreslil v myslích svých posluchačů obrazy tak věrné, až se zdálo, že místo zábavy hostů zrudlých vínem, zasypávajících pěvce růžemi, zrcadlí podlaha půvabné, dávno zapomenuté události. A tu mu král rozkázal, aby odložil svůj ošumělý purpur, oděl ho do atlasu a zlatohlavu a daroval mu prsteny z nefritu a náramky z obarvené slonoviny, ubytoval ho v pozlacené komnatě ověšené goblény, s postelí s nebesy ze sladce vonného dřeva, zdobenou řezbami a přehozy z hedvábí s květinovou výšivkou. Tak přebýval Iranon v Oonai, městě louten a tance.

Není známo, jak dlouho zůstal Iranon v Oonai, ale jednoho dne král povolal do paláce divoce vířící tanečnice z liranské pouště a flétnisty tmavé pleti z Drinenu na východě a pak už hodovníci neházeli tolik růží na Iranona jako na tanečnice a flétnisty. A den ode dne se i Romnod, někdejší malý chlapec ze žulového Telothu, stával hrubším a rozpálenějším od vína, až téměř přestal snít a jen s malým potěšením naslouchal Iranonovým písním. Třebaže byl však Iranon sklíčen, nepřestával zpívat a večer dál vyprávěl své sny o Aiře, městě z mramoru a berylu. A potom jedné noci otylý, ve tváři rudý Romnod těžce zachrčel a v květovaném hedvábí svého lehátka v křečích zemřel, zatímco Iranon, bledý a štíhlý, si pro sebe prozpěvoval v odlehlém

koutě. Iranon zaplakal nad hrobem Romnodovým, zasy-pal ho zelenými kvetoucími ratolestmi, jaké měl Romnod kdysi rád, odložil zlatohlav a ozdoby a všemi zapomenut opustil Oonai, město louten a tance, oděn jen v rozedra-ném purpuru, ve kterém kdysi přišel, a ověnčen čerstvou révou z hor.

Iranon putoval za sluncem a bez ustání hledal svou rodnou zemi a lid, který by pochopil a hýčkal jeho písně a sny. Ve všech sydathrianských městech a v zemích za bna-zickou pouští se rozesmáté děti pošklebovaly jeho staro-dávným písním a roztrhanému purpurovému rouchu, ale Iranon zůstával mlád, a když zpíval o Aiře, minulé potěše a budoucí naději, dál si vplétal snítky do zlatých kadeří.

A takto dorazil jednoho večera k polorozpadlé chatrči starého pastýře, shrbeného a špinavého, který hlídal stá-da na kamenitém úbočí nad zrádnými močály. I k němu Iranon promluvil jako už k mnoha jiným:

„Můžeš mi říci, kde najdu Airu, město z mramoru a be-rylu, kde plyne Nithra průzračná jako sklo a kde vodopá-dy říčky Kra zpívají zeleným údolím a kopcům porostlým eukalyptovými stromy?“ Pastýř, když to uslyšel, dlouze a zvláště popatřil na Iranona, jako by vzpomínal na něco dávno minulého, změřil si každý tah cizincovy tváře, jeho zlatý vlas a korunu z révových listů. Ale byl už starý a vrtěl hlavou, zatímco si chystal odpověď:

„Ó cizinče, vskutku jsem slyšel jméno Aira, i ta druhá jména, jež jsi vyslovil, ale přicházejí ke mně z hloubi nená-vratně ztracených let. Slýchal jsem je, když jsem byl mlád, z úst jednoho ze svých dětských druhů, žebráckého chla-pce propadlého podivným snům, jenž spřádal dlouhé pří-běhy o měsíci, květinách a západním větru. Smávali jsme se mu, neboť jsme jej znali od narození, a on se přesto po-važoval za syna krále. Byl půvabný, jako jsi ty, ale blázen

a podivín; a ještě jako docela malý utekl, aby našel pro své písně a sny vděčnější posluchače. Jak často mi zpíval o neskutečných zemích a událostech, jež se nikdy nemohly přihodit! Nejvíce však mluvil o Aiře – o Aiře a průzračné řece Nithře a o vodopádech na říčce Kra. Říkal, že tam kdysi žil jako princ, třebaže jsme jej znali od jeho prvních dní. Nikdy nebylo žádného mramorového města Airy, aniž by kdy existovali ti, již nacházeli potěšení v jeho mámivých písních – to vše patřilo jen snům mého druha z dětských her, Iranona, kterého již není mezi námi.“

A za soumraku, když hvězdy vycházely jedna po druhé a měsíc vrhal na močál zář, jakou vídá dítě blyskotat na podlaze, když je večer zkolébáváno ke spánku, odešel do zrádných končin smrti stařec v odraném purpuru, korunován zvadlými listy divoké révy, hledě kupředu jakoby na zlaté kupole skvělého města, kde lidé rozumějí snům. Té noci ve stárnoucím světě zemřelo něco z mládí a krásy.